

УДК 615.453

DOI: 10.22141/2306-2436.7.2.2018.137735

Тригубчак О. В.

ПАТ «Фармак», м. Київ, Україна

Маркетингові дослідження комбінованих твердих лікарських форм в Україні

For cite: Zdorov'a suspil'stva. 2018;7(2):96-100. doi: 10.22141/2306-2436.7.2.2018.137735

Резюме. Проведено дослідження асортименту лікарських засобів, зареєстрованих на фармацевтичному ринку України. Проаналізовано структуру асортименту за групами АТС-класифікації. При аналізі ринку встановлено, що комбіновані препарати становлять 21 %. Більшість комбінованих лікарських засобів випускаються у твердих лікарських формах. Вони становлять 62,63 % від усіх комбінованих препаратів. Проаналізована структура розподілу комбінованих лікарських засобів у твердих лікарських формах показує, що 65,63 % комбінованих твердих лікарських засобів представлено у формі таблеток. Серед комбінованих таблеток більшість препаратів представлено у формі таблеток, вкритих оболонкою, та таблеток, вкритих плівковою оболонкою. Результати аналізу демонструють, що серед комбінованих препаратів у твердих лікарських формах значну кількість становлять порошки (17,76 %) і капсули (10,85 %). Здійснений аналіз лікарських форм свідчить, що найбільшу популярність серед споживачів мають тверді лікарські форми комбінованого складу.

Ключові слова: комбіновані лікарські засоби; тверді лікарські форми; маркетингові дослідження; аналіз ринку

Вступ

У сучасних умовах високого рівня конкуренції та насиченості фармацевтичних ринків розширення експортних можливостей галузі є найперспективнішим шляхом для розширення ринків збуту, поліпшення економічного становища країни в цілому, а також створення певних конкурентних переваг [1].

З метою визначення найбільш ефективних способів ведення конкурентної політики на ринку і можливості виходу на нові ринки проводяться маркетингові дослідження. Результати вивчення фармацевтичного ринку дозволяють визначити шляхи завоювання ринку споживачів.

Аналіз публікацій останніх років показує, що дослідження проводились лише окремих сегментів фармацевтичного ринку та направлені лише на нозологічне застосування [2-6]. Проте, комплексної оцінки ринку не було проведено, що утруднює розуміння актуальності та виділення пріоритетних завдань сучасної фармації. Тому метою цієї роботи було провести комплексний аналіз фармацевтичного ринку України, зосередивши увагу на комбінованих твердих лікарських формах.

Матеріали та методи

Дослідження проведено за даними Державного реєстру лікарських засобів України [7] та класифікаційною системою АТС [8]. У роботі були використані загальнонаукові методи: аналізу, синтезу та порівняння.

Результати та обговорення

Станом на 01.10.2017 р. в Україні зареєстровано 13030 лікарських засобів, з яких 3967 – вітчизняні, 9063 – іноземні. При аналізі ринку (табл. 1) встановлено, що найчисельнішою групою є С – «Засоби, що впливають на серцево-судинну систему». Це співставляється з даними ВООЗ щодо захворюваності та найчастіших причин смерті протягом останнього десятиліття, так як в Україні ішемічна хвороба серця була лідером серед причин смертей і становила 48 %, що привело до смерті 329,3 тисяч людей у 2012 році [9]. Широкий асортимент групи N – «Засоби, що впливають на нервову систему», є цілком очевидним, оскільки нервово-психічні захворювання є одними з провідних причин втрати працездатності через інвалідність (YLD) та від інсульту в Україні у 2012 році померло 117,4 тисяч людей (17,1 %) [9].

© «Здоров'я суспільства» / «Здоровье общества» / «Health of Society» («Zdorov'a suspil'stva»), 2018

© Видавці Міжнародна громадська організація «Міжнародна асоціація «Здоров'я суспільства», Заславський О.Ю. / Издатели Международная общественная организация «Международная ассоциация «Здоровье общества», Заславский А.Ю. / Publishers International Public Organization "International Association "Health of Society", Zaslavsky O.Yu., 2018

Для кореспонденції: Тригубчак Оксана Володимирівна, ПАТ «Фармак», вул. Кирилівська, 74, м. Київ, Україна; e-mail: tryhubchak@tdmu.edu.ua
For correspondence: Oksana Trigubchak, PJSC «Farmak», Kyrylivska st., 74, Kyiv, Ukraine; e-mail: tryhubchak@tdmu.edu.ua

Значну частку на ринку складає група А – «Засоби, що впливають на травну систему і метаболізм», що пов'язано з найбільшою кількістю років життя, скорегованих за інвалідністю, (DALY) при діабеті та високою смертністю через діабет, цироз печінки (2,5 %), рак товстої кишки та прямої кишки (1,8 %), рак шлунку (1,3 %) [9]. Лікарські засоби з групи J – «Протимікробні засоби системної дії» направлені на покращання якості життя (QALY) і зменшення причин смертності від інфекційних захворювань, зокрема від СНІДу, туберкульозу, малярії, гострих і хронічних респіраторних інфекцій та інших інфекційних захворювань [9].

З метою підвищення ефективності лікування та комплаєнсу на ринку зареєстровано комбіновані лікарські засоби. Вони становлять 21 % серед усіх препаратів (табл. 1). Найбільшу частку складають лікарські засоби з групи R – «Засоби, що впливають на респіраторну систему», B – «Засоби, що впливають на систему крові та гемопоез», G – «Засоби, що впливають на сечо-статеву систему і статеві гормони» та C – «Засоби, що впливають на серцево-судинну систему».

Більшість комбінованих лікарських засобів випускаються у твердих лікарських формах. Комбіновані тверді лікарські форми становлять 62,63 % від всіх комбінованих препаратів, що можна пояснити зручністю застосування серед споживачів.

З таблиці 1 видно, що найбільшу частку в групі комбінованих твердих лікарських форм складають засоби, що впливають на серцево-судинну систему (C), за рахунок переважно різноманітних комбінацій гіпотензивних препаратів, до складу яких входять діуретики (гідрохлортiazид, індапамід), бета-адреноблокатори (бісопролол, небіволлол, атенолол, метопролол), блокатори кальцієвих каналів

(амлодипін, ніфедипін, леркандипін), інгібітори ангіотензинперетворюючого ферменту (каптоприл, еналаприл, лізиноприл, периндоприл, раміприл, квінаприл), антагоністи рецепторів ангіотензину II (лозартан, валсартан, ірбесартан, кандесартан, телмісартан, олмесартан, азилсартан), та гіпохолестеринемічних засобів (симвастатин, аторвастатин, розувастатин). Зустрічається потрійна комбінація раміприлу 10 мг/5 мг/ 2,5 мг з аторвастатином 20 мг і кислотою ацетилсаліциловою в низькій дозі 100 мг (ТРИНОМІЯ, капсули тверді фірми Ferrer Internacional, S.A., Іспанія).

У групі A, «Засоби, що впливають на шлунково-кишковий тракт і метаболізм», найчастіше зустрічається поєднання метформіну з іншими гіпоглікемічними засобами та полівітаміни. Додатково група A комбінованих твердих лікарських форм наповнена антацидами (магнію чи кальцію карбонату і алюмінію гідроксиду); препаратами омепразолу; симетикону; анальгетичними та антиспастичними засобами (метамізолу натрію, парацетамолу, дро-таверину); електролітами (натрію сульфату, натрію хлориду, калію хлориду, натрію гідрокарбонату, натрію цитрату); ентеросорбентами на основі макроголу; пробіотиками; ферментними препаратами (ліпаза, панкреаза, амілаза); а також рослинними компонентами.

Група N, «Засоби, що діють на нервову систему», включає різноманітні комбінації анальгетиків на основі метамізолу та нестероїдних протизапальних препаратів, таких як парацетамол, кислота ацетилсаліцилова, напроксен, диклофенак, ібупрофен; а також психотропних препаратів з димедролом, фенобарбіталом, кофеїном, кодеїном, хлорамфеніколом, фенілефріном/псевдофедрином. Найчастішою комбінацією є парацетамолу 325 мг, фе-

Таблиця 1. Результати аналізу ринку комбінованих лікарських засобів в Україні

АТС-код	Всього	Комбіновані препарати	Відсоток від кількості препаратів у АТС-групі, %	Комбіновані тверді лікарські форми	Частка в групі, %
A	1552	359	23,13	257	17,42
B	536	152	28,36	23	1,56
C	1756	466	26,54	411	27,86
D	663	148	22,32	10	0,68
G	560	150	26,79	120	8,14
H	145	7	4,83	4	0,27
J	1445	251	17,37	192	13,02
L	750	13	1,73	6	0,41
M	706	109	15,44	43	2,92
N	1630	306	18,77	253	17,15
P	65	3	4,62	1	0,07
R	991	300	30,27	146	9,90
S	250	60	24,00	3	0,20
V	129	31	24,03	6	0,41
Сума	11178	2355	21,07	1475	100

нілефрину гідрохлориду 10 мг, феніраміну малеату 20 мг, кислоти аскорбінової 50 мг у формі саше. Є також поєднання леводопа з бенсеразидом чи карбідопою і ентакапоном; пірацетаму з цинаризином; заспокійливі рослинні суміші.

«Протимікробні засоби для системного застосування» (J) включають різноманітні комбінації антибіотиків, зокрема ампіциліну, піперациліну, сульбактаму, цефтриаксону, цефепіму, цефоперазону, іміпенему, сульфаметоксазолу і триметоприму, цефтазидиму, ципрофлоксацину, офлоксацину; аміносаліцилату з ізоніазидом, рифампіцином, піразинамідом, етамбутолом (протитуберкульозні); ламівудину та зидовудину / абікавіру / невірапіну, емтрицитабіну та тенофовіру дизопроксилу, лопінавіру та ритонавіру, ледіпасвіру та софосбувіру (протівірусні).

Аналіз твердих лікарських форми дозволив отримати їх діаграму розподілу, зображену на рис. 1.

Як видно з рис. 1, більшість комбінованих твердих лікарських засобів представлені у формі таблеток (65,63 %). Це пов'язано з рядом переваг таблеток. При виробництві таблеток можлива повна механізація, що забезпечує високу продуктивність, чистоту і гігієнічність. Крім того, вони дозволяють точно дозувати лікарські речовини і дають можливість швидко відпускати ліки хворому, що полегшує роботу аптек при транспортуванні й зберіганні. У таблетках лікарські речовини зберігаються в спресованому вигляді більш тривало, у порівнянні з іншими лікарськими формами. Вони дозволяють маскувати неприємні органолептичні характеристики (смак, запах, забарвлюючу здатність тощо). При використанні цієї лікарської форми досягається локалізація дії діючої речовини шляхом нанесення оболонки спеціального складу, розчинних у кислому або лужному середовищі. Таблетки можуть забезпечити

Таблиця 2. Розподіл комбінованих таблеток за лікарською формою

Лікарська форма	Кількість	%
Таблетки	321	33,16
Таблетки, вкриті оболонкою	269	27,79
Таблетки, вкриті плівковою оболонкою	254	26,24
Таблетки жувальні	34	3,51
Таблетки для розсмоктування	24	2,48
Шипучі таблетки	17	1,76
Таблетки вагінальні	13	1,34
Комбінований набір (табл. шлунковорозчинні + таблетки в/о)	9	0,93
Таблетки сублінгвальні	7	0,72
Таблетки з модифікованим вивільненням	6	0,62
Таблетки, що диспергуються	6	0,62
Таблетки пролонгованої дії	3	0,31
Каплети, вкриті оболонкою	2	0,21
Таблетки кишковорозчинні	1	0,10
Таблетки розчинні	1	0,10
Таблетки, вкриті цукровою оболонкою	1	0,10
Всього	968	100

Таблиця 3. Розподіл комбінованих порошків за лікарською формою

Лікарська форма	Кількість	%
Порошок для орального розчину/суспензії	97	37,02
Порошок для розчину для ін'єкцій/інфузій	91	34,73
Збір	38	14,50
Порошок для інгаляцій	19	7,25
Порошок ліофілізований	10	3,82
Порошки для зовнішнього використання	5	1,91
Порошок дозований	1	0,38
Порошок для інтраназального застосування	1	0,38
Всього	262	100

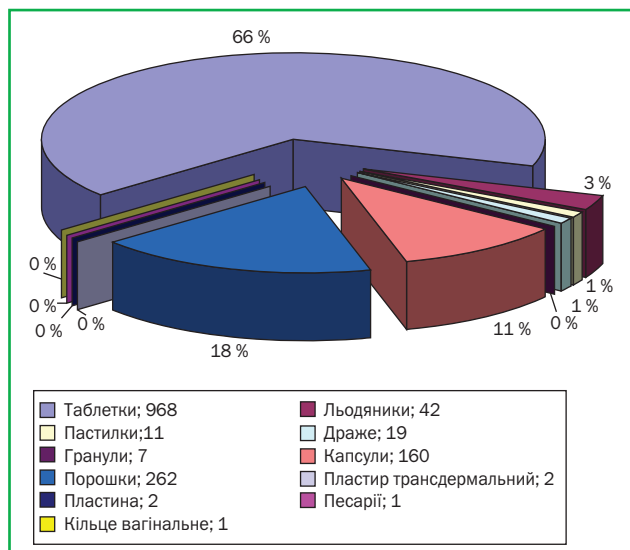

Рисунок 1. Розподіл твердих лікарських форм серед комбінованих препаратів

продовження дії лікарської речовини; регулювати послідовне вивільнення деяких лікарських речовин протягом визначеного проміжку часу. На них можна випресовувати написи, які замінять етикетки, що попереджує помилки при відпуску, чи ризики, що дозволяють при змінненні дози розділити таблетку. Окрема таблетка не вимагає спеціальної упаковки [10].

Детальний розподіл комбінованих таблеток за лікарською формою наведено у вигляді таблиці 2.

Результати аналізу демонструють, що серед комбінованих таблеток більшість препаратів представлені у формі таблеток, вкритих оболонкою, та таблеток, вкритих плівковою оболонкою.

Друге місце серед комбінованих твердих лікарських форм за кількістю препаратів займають порошки, що становлять 17,76%. Їх детальний розподіл показано у таблиці 3.

Проведені дослідження свідчать, що порошки найзручніше використовувати для орального розчину/суспензії чи для приготування розчину для ін'єкцій/інфузій.

Серед комбінованих препаратів у твердих лікарських формах значну кількість (10,85%) становлять капсули. Крім традиційних капсул (150 препаратів) на ринку є 8 комбінованих лікарських засобів у формі м'яких капсул. Зустрічаються також поодинокі вагінальні та ректальні капсули.

Інші комбіновані лікарські засоби характеризуються малочисельними групами.

Висновки

Результати проведених маркетингових досліджень дозволили проаналізувати структуру асортименту згідно АТС-класифікації та виділити найчисельніші групи.

Здійснений аналіз лікарських форм свідчить, що найбільшу популярність серед споживачів мають тверді лікарські форми комбінованого складу.

В умовах складної економічної та політичної нестабільності розширення асортименту вітчизняних фармацевтичних підприємств можливе за рахунок створення комбінованих лікарських засобів. Одним з шляхів завоювання ринку споживачів є розробка та випуск твердих лікарських форм.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів при підготовці даної статті.

Список літератури

1. Маркетингові дослідження ринку лікарських засобів для лікування захворювань нервової системи / З.М. Мнушко, Карам Ахмед, І.В. Софроньова // Український журнал клінічної та лабораторної медицини. – 2010. – Том 5, №2. – С. 53-57.
2. Шпичак О.С. Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку седативних лікарських засобів рослинного походження для використання у спортивній медицині / О.С. Шпичак // Вісник фармації. – 2013. – №3 (75). – С. 64-68.
3. Аналіз вітчизняного фармацевтичного ринку лікарських засобів, що застосовуються для лікування сечокам'яної хвороби / В.Л. Шевіна, Н.В. Хохленкова, Т.Г. Ярних // Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. – 2014. – № 3 (16). – С. 88-91.
4. Аналіз ринку препаратів для лікування доброякісних захворювань передміжурової залози з метою визначення маркетингових можливостей для вітчизняного виробника / В.С. Зайченко, О.М. Євтушенко, О.А. Рубан, Ю.С. Маслій, Т.Б. Равшанов // Scientific Journal «ScienceRise: Pharmaceutical Science». – 2017. – № 1 (5). – С. 53-61.
5. Маркетингові дослідження ринку лікарських засобів, що застосовуються при лікуванні кардіологічних захворювань / О.С. Кухтенко, Л.С. Симонян, Є.В. Гладух // Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. – 2017. – Т. 10, № 2(24). – С. 219-223.
6. Карпюк У. В. Аналіз асортименту лікарських засобів гемостатичної дії / У.В. Карпюк, В.С. Кисличенко // Медична та клінічна хімія. – 2017. – Т. 19, № 2. – С. 53-59.
7. Державний реєстр лікарських засобів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drlz.kiev.ua/>.
8. Компендиум. Лекарственные препараты. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://compendium.com.ua/>
9. Ukraine: WHO statistical profile. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int/gho/countries/ukr.pdf?ua=1>
10. The Use of Tablet Technology by Older Adults in Health Care Settings-Is It Effective and Satisfying? A Systematic Review and Meta Analysis / С. Ramprasad, L. Tamariz, J. Garcia-Barcelona, Z. Nemeth, A. Palacio // Journal of Clinical Gerontology and Geriatrics. – 2017. – № 9. – P. 1-10.

Отримано 08.04.2018 ■

Тригубчак О. В.

ПАТ «Фармак», г.Киев, Україна

Маркетинговые исследования комбинированных твердых лекарственных форм в Украине

Резюме. Проведено исследование ассортимента лекарственных средств, зарегистрированных на фармацевтическом рынке Украины. Проанализирована структура ассортимента по группам АТС-классификации. При анализе рынка установлено, что комбинированные препараты составляют 21 %. Большинство комбинированных лекарственных средств выпускаются в твердых лекарственных формах. Они составляют 62,63 % от всех комбинированных препаратов. Проанализированная структура распределения комбинированных лекарственных средств в твердых лекарственных формах показывает, что 65,63 % комбинированных твердых лекарственных средств представлены в форме таблеток.

Среди комбинированных таблеток большинство препаратов представлены в форме таблеток, покрытых оболочкой, и таблеток, покрытых пленочной оболочкой. Результаты анализа показывают, что среди комбинированных препаратов в твердых лекарственных формах значительное количество составляют порошки (17,76 %) и капсулы (10,85 %). Проведенный анализ лекарственных форм свидетельствует, что наибольшей популярностью среди потребителей имеют твердые лекарственные формы комбинированного состава.

Ключевые слова: комбинированные лекарственные средства; твердые лекарственные формы; маркетинговые исследования; анализ рынка

O. V. Trygubchak

PJSC «Farmak», Kyiv, Ukraine

Marketing research of combined solid dosage forms in Ukraine

Abstract. The study of the assortment of medicines registered in the pharmaceutical market of Ukraine was carried out. The structure of the assortment has been analyzed by the ATC-classification groups. The analysis of the market is established, that the combined drugs account 21 %. The most of combined drugs are available in solid dosage forms. They account for 62.63 % of all combined drugs. The structure of distribution of combined drugs in solid dosage forms is analyzed, 65.63 % of combined solid medicines are presented in the form of tablets.

Among the combined tablets, the most of the drugs are in the form of coated tablets and cover coated tablets. The results of the analysis show that a significant number among the combined drugs in solid dosage forms are powders (17.76 %) and capsules (10.85 %). The analysis of dosage forms shows that solid dosage forms of combined composition are the most popular among consumers.

Keywords: combined medical products; solid dosage forms; marketing research; market analysis